

0 9 3 0

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2017. szeptember 30.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

Ö r ö k s é g

Tompa Mihály: Ősszel születtem...

Ősszel születtem én, tavasz leend,
Mikor reám esteledik!
Sárgult falomb állott bölcsőm felett,
Koporsóm majd rózsák fedik!
Ah, amikor jövék: örömtelen
S hideg tél halvány arca vára!
S bucsúznom akkor kell, midőn jön a
Tavasz virága s langy sugára!

Ah, most is ilyen az én életem!
Vágyam hajt, kerget untalan,
Mi boldog tudnék lenni, Istenem!
S ki vagyok most? Boldogtalan!
Akkor jönnek elkésett örömmim,
Ha majd keblem kihült, kiégett...
Addig jertek, míg késő nem leend,
Siessetek, kedves vendégek!

Ősszel születtem hervadt lomb alatt:
Rózsák között múlok ki majd;
Derülj, vigasztalódjál szenvedő,
Fojts el könyűket és sohajt!
A gyermek boldog, - hervadt lombbal is
Eljátszik, elmulat kedvére;
S boldog, kinek pirosuló rózsza jut
Az élet halvány estvelére!

1847

M ű v é s z P á h o l y

„Teendőim össze is függenek, hiszen a zenélés, az együttes vezetése, valamint a tanítás szorosan összetartoznak”

Misszió minden szinten

Záborszky Kálmán karmester-gordonkaművész és tanár, a Zuglói Filharmónia vezetője hetvenéves lesz, október hetedikén a Müpában különleges koncerttel ünneplik a születésnapját. A számos díjjal kitüntetett zenész sok feladatot lát maga körül, ez sarkallja további fáradhatatlan munkára, a tanításra, a zenekarvezetésre. Úgy véli, túl kevés helyen alkalmazzák Kodály értékközpontú nevelési elveit, és amíg az iskolai szünetekben vagy ünnepeken értéktelen zene szól, nehéz is megvalósítani. Szerinte szükséges a koncertek közbeni ismeretterjesztés is, hogy a közönség a nehezebben befogadható műveket is elfogadja és megszeresse, ehhez jól kitalált és megszerkesztett hangversenyprogram kell, a zene és az információ megfelelő arányával.

- Évtizedek óta tanít, iskolát vezetett, a Zuglói Filharmóniának jelenleg is művészeti vezetője. Ezek egyenként is jelentős feladatok, hogyan bírja energiával?

- Részben családi vonás, édesapám is nagyon sokáig volt aktív muzsikos, zenekarvezető és pedagógus. Másrészt pedig nagyon sok feladatot látok magam körül, s ezek sarkallnak a munkára. Teendőim össze is függenek, hiszen a zenélés, az együttes vezetése, valamint a tanítás szorosan összetartoznak, egyik tevékenység erősíti a másikat.

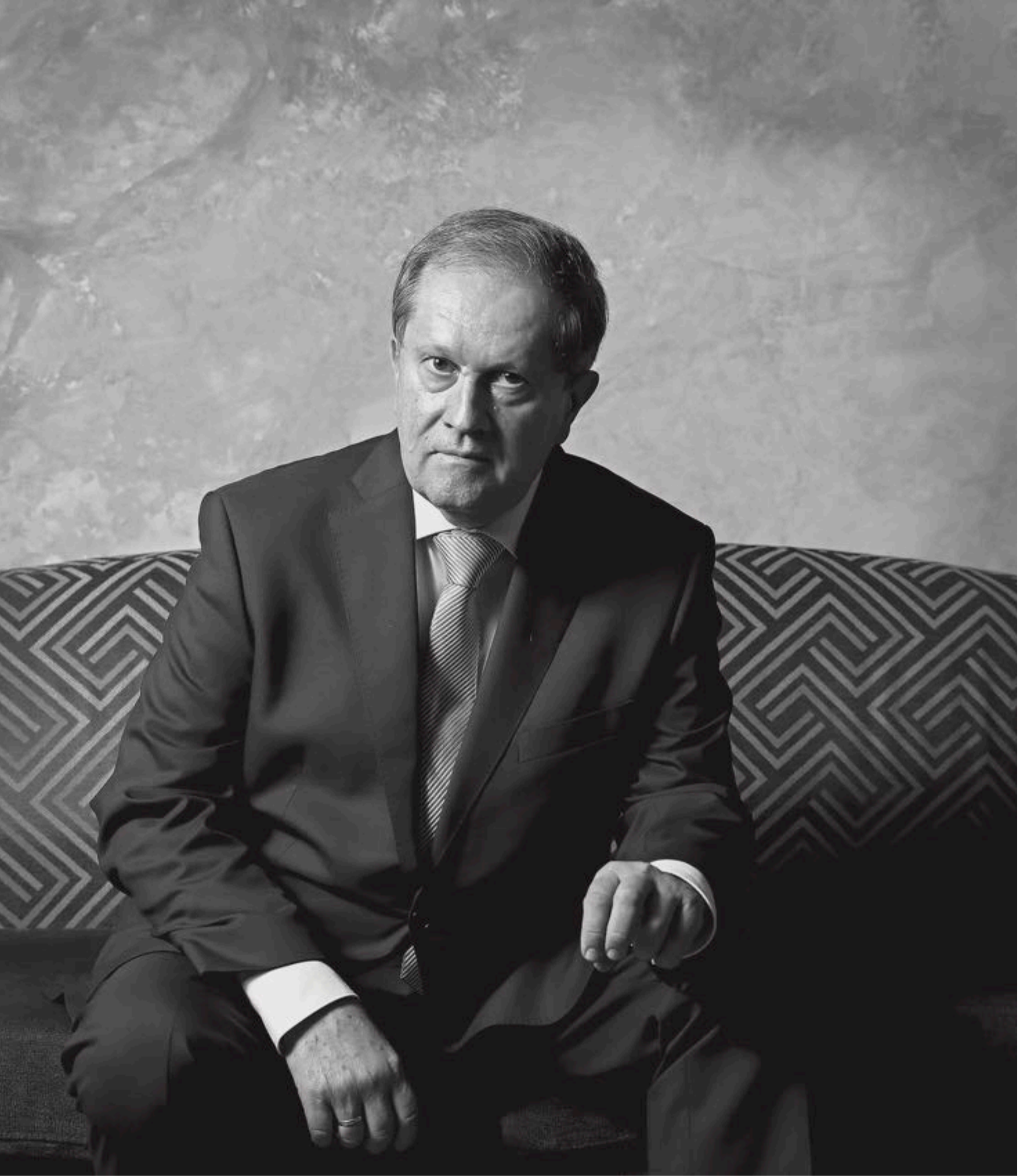
- Október hetedikén a Müpában lesz az együttesrel a születésnap koncertje: a műsort ön állította össze? Két kortárs magyar kompozíció is helyet kapott benne, miért ezek a művek szerepelnek majd az esten?

- Mint említettem, életem két fő pillére az előadó-művészet és a tanítás. Szerettem volna, ha ez a kettősség az ünnepi koncerten is megjelenik. Ezért a tanítványaimból alakult, összevont zenekar kezdi a programot, száznegyven zeneiskolás és szakközépiskolás növendék adja elő Zempléni László szvitjét, a Régi magyar táncokat. Az is természetes volt, hogy magyar műsor legyen, ezért a Zuglói Filharmónia műsorán is két sokszor játszott, szívünkhöz közel álló magyar alkotás szólal meg: Kodály Zoltán Psalmus hungaricus és a Galántai táncok. Egész életemben szívemen viseltem a kortárs zene ügyét, tavaly mi mutatuk be Dubrovay László Faust, az elkárhozott című balettjét, amellyel az ünnepi műsort zárjuk most.

- A Zuglói Filharmónia diákzenekarként indult az ötvenes években az ön édesapja vezetésével. Több mint tíz éve pedig már hivatásos együttesként működik. Hol tart most a zenekar szakmailag, művészileg?

- Sokat fejlődött a múltban, és folyamatosan fejlődik is. Sajnos a csekély finanszírozás miatt azonban kiváló tagjaink közül többen más, nagyobb támogatásból gazdálkodó zenekarokhoz igazolnak át, bár nálunk tanulták ki a zenekari zenélés csínját-bínját.

- Ha már a pénzügyeket említi, sokszor hallani több zenekar felől, hogy finanszírozási nehézségek vannak, önöknél milyen problémák jelentkeznek?

Fotó: Varga Imre

„Amíg minden iskolai szünetben értéktelen diszkózene vagy annál is rosszabb harsog, aligha beszélhetünk Kodály-módszerről”

Misszió minden szinten

Folytatás az I. oldalról

– Csak a magunk helyzetéről szeretnék beszélni. Együttesünk nagyon csekély összegű támogatásból állítja össze programjait, egyáltalán nem veszik figyelembe, hogy mi nem csak jól fizető külföldiekből álló közönségnek, hanem nagyon sokszor iskolásoknak játszunk jelképes összegű belépőért, vagy teljesen ingyen.

– *A Kodály-módszert bár külföldön is sokat méltatják, időről időre felmerül, hogy alig alkalmazzák itthon, a szülőházájában. Hogyan látja, történtek azért lépések efelé? Emellett a kiterjedt zeneiskolai hálózatunkat is gyakran dicsérik szakemberek. Van utánpótlás a diákokban, tanárokbán?*

– Sajnos a Kodály-módszert – de inkább nevelési elveket mondanék – nagyon kevés ismerik, illetve alkalmazzák az általános iskolákban. Ugyanis nem a szolmizáció Kodály legfontosabb nevelési tétele, hanem az értékközpontúság és a személyiség formálása a zenei neveléssel. Hiszen számos tudományos kutatás bizonyítja, hogy azok a gyermekek, akik zenét is tanulnak nem feltétlenül

professzionális szinten, a különböző tantárgyakban, ismeretekben jobban teljesítenek a muzsikával nem találkozó társaikhoz képest. Amíg azonban minden iskolai szünetben, vagy iskolai ünnepségen értéktelen diszkózene, vagy annál is rosszabb harsog, aligha beszélhetünk Kodály-módszerről. Arról nem is beszélve, hogy egy ilyen szünet után hogyan kezdjen az énektanár magyar népdalokat tanítani, ki lesz rá fogékony ezek után? Ami a zeneiskolákat illeti, nálunk bőséges a gyerekutánpótlás, de a tanári ellátottság bizony akadozik.

– *A zenetanárképzésnél gondokat látott korábban is, amikor néhány éve beszélgettünk, főképp a bolognai rendszer által okozott nehézségek miatt. Történt azóta javulás, mi volna még a teendő? A tanárképzésnél általánosságban is hallani problémákról, például hogy nem igazán oktatónak alkalmas jelentkezők lépnének a pályára.*

– Nagyon örvendetesnek tartom, hogy a tanári szakoknál folyamatossá vált a képzés, például a Zeneakadémián. Biztos, hogy a ta-

nárképzés olyan terület, ahol több évtizedes elmaradások voltak, de lassan-lassan mutatkoznak a javulás jelei. Az alkalmasságot nagyon nehéz mérni, talán a pályára jelentkezők számának növekedésével erre is születik majd megoldás.

– *Karmesterként, művészeti vezetőként hogyan látja azt, amit a koncertek közönségének ízléséről hallani sok zenekarvezetőtől, muzsikustól? Eszerint nehéz egy-egy hangverseny műsorát összeállítani, mert kis túlzással a Haydn–Mozart–Beethoven háromszögbe ragadt a hazai ízlés már egy Bartók-műnél is legfeljebb háromnegyed ház lesz a teremben. Ez igaz? Mit lehetne tenni? A koncertek közbeni ismeretterjesztés jó dolog lehet, persze elkerülve a didaktikus túlmagyarázást?*

– Biztos, hogy nehéz jól ötvözni az ismeretterjesztést a zenei élménnyel, de jól átgondolt, jól szerkesztett műsor esetében ez hálás feladattá válik. Nem túlzás, de úgy érzem, a Zuglói Filharmóniánál a Pastorale, vagy akár a Felfedezőúton című sorozatainkban sike-

rült megtalálni azt az arányt, amikor a zenei ismeretek közlése és a hallgatott zeneművek arányban vannak, egymást segítik. Ehhez persze olyan széles látókörű műsorvezetőre van szükség, mint a mi műsorainkban Solymosi Tari Emőke zenetörténész, akivel már több mint húsz éve dolgozunk együtt.

– *Együttesének sokféle rendezvénye van, ahogy már említette is, a gyermek- és ifjúsági koncertektől a nyugdíjasoknak adott teakonzerten át a hangversenytermi estekig. Ezt a széles kínálatot miért alakították ki, tudatos missziós munkának is nevezhetjük?*

– Szeretnénk minden korosztályt megszólítani, zenehallgatásra, zenélésre ösztönözni. Kiemelt feladatunk a gyerekek zenei nevelése, értékes zenére szoktatása, de szeretnénk az idősebbeknek is zenei élményt, közösséget nyújtó programokat ajándékozni. Nem feledkezhetünk el az előttünk járó generációkról sem.

Zsiray-Rummer Zoltán

Pályakép

Záborszky Kálmán október 4-én lesz hetvenéves. Zenészcsalád szülötte, édesapja a legendás Záborszky József karmester és zeneszerző, aki az István Gimnáziumban létrehozta a ma Zuglói Filharmóniaként működő, 2006 óta hivatásos zenekart. Fiatalkorában kezdett csellózni Zsámboki Miklósnál, majd a Zeneakadémián szerzett gordonkaművészi diplomát Sándor Frigyes, Mihály András és Friss Antal diákjaként. Tanulmányait a bécsi zeneakadémián folytatta, ahol André Navarrától, a világszerte ismert csellóművész-professzortól is tanult. Huszonöt éven át vezette a Szent István Király Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézményt, ahol páratlan zenekari műhelyt épített ki, az együttest 1988 óta vezeti. A Zuglói Filharmónia számos országban vendégeskedett, 2013-ban a Berlinben megrendezett Young Euro Classic Fesztiválon is fellépett, de turnéztak Spanyolországban, Svájcban, Svédországban, Finnországban, Németországban és Ausztriában is. Záborszky Kálmán munkáját az elmúlt évtizedekben szakmai díjakkal is elismerték. Többek között 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét vehette át, egy évvel később Területi Prima Prímissima Díjat kapott. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja 2012 óta, abban az évben vehette át a Liszt Ferenc-díjat, 2015-ben pedig érdemes művészi címmel tüntették ki.

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

„Ha elveszett a nemzet az ütközetben, hírmondó se jöjjön belőle”

Székely asszony

(1.)

Elhallgattak az ágyúk, elhalt a csatazaj, elhullottak a hősök. Csak a távol égen villogott még valami láng, hallatszott a távol égdörgés, szélsóhajtás. Tán az elhullottak szellemei kezdettek odafenn új, kérlelhetetlen csatát, az ég kapuit védve most azok ellen, kik ellen egy óra előtt a hon határait védték.

Sepsiszentgyörgy kapuja előtt a domboldalban, a temetőben, ott ültek a székely asszonyok, várva-várva nem a csatából megtérő kedveseiket, hanem a győzelem hírért.

Leültek a sírkövekre, a kizöldült sírhalmokra, s hogyha dördülést hallottak, maguk között találgatták: ez a mieink ágyúja,... ez volt mostan Gábor Áron,... emez volt az ellenségé,... s ez rá az ég mennydörgése...

S mikor már nem hallatszott semmi, dobogó szívvel várták, melyik győzött, melyik veszített.

Székely anyák, székely leányok, menyasszonyok, feleségek egy óhajtatást mondtak magukban: hogyha visszajő a kedves, győzelemmel térjen vissza, de ha elveszett a nemzet az eldöntő ütközetben, hírmondó se jöjjön belőle.

A kápolna küszöbén, a szellős kripta ajtajában ősz, hallgatag férfi ül. Vén ember már, nyolcvanéves, szemei világtalanok, két naptalan hold az égen, régóta már csak a lelkével lát.

Ide hozatta ki magát, nem nyughatva szobájában. Ide hozatta ki magát a temetőkertbe. Miért nem ásatott sírt is magának!

Mellette egy nyomorék ül. Egyik keze, egyik lába összezsugorodva. Pedig a szív minden gondolatja ott jár a véres csatatéren. Keserűen mondja magában: »miért nem lehetek én ottan!«

Az alkonyat kétes világánál térdére fektetett bibliából olvas a nyomorék az öreg embernek. Ők az utolsó két férfi a városban, az egyik vak, a másik sánta, a többi elment a harcba.

A nyomorék olvas az Izrael harcairól, nagy, nehéz csatáiról az Isten választott népének, a szép

háborúról, hol az Isten ládája mellett, védve, viaskodva, harmincezer férfi veszttete el életét.

– Miért nem lehetek én ottan? – nyöszörg felsóhajtva a nyomorék és tovább olvas:

»És elnyerék az Isten ládáját és Éli két fia is meghala.«

»Elszaladott pedig egy ember a harcból és ruháját megszaggatá és port hinte fejére.«

»És íme Éli ül az útfélen, várakozván, mert az ő szíve nagy rettegésben vala.«

»Mihelyt bejutott a hírmondó a városba, megzendüle az nagy jajkiáltással.«

»Micsoda kiáltás az? kérdi Éli, hallván a kiáltást.«

»Vala pedig Éli kilencvennyolc esztendős és az ő szemei meghomályosodtak.«

A nyomorék nem bírta tovább olvasni, föl talált tekinteni az ősz emberre és szíve elfacsarodott, szemei megtelek könnyel.

– Miért nem olvasod tovább? – kérdé az aggastyán.

– Sötét van, nem látom az írást.

– Nem mondtál igazat. A lemenő nap melegét még érzem arcomon. Miért nem olvasod tovább?

A nyomorék kitörülte szemének felhőit, a könnyeket és olvasott:

»Monda az ember Élinek: a harcból jövök, a harcból szaladtam el.«

»Megfutamodék az Izrael, – a te két fiad is megholt, az Isten ládáját is elnyerték.«

A nyomorék nem bírta tovább tartani magát. Hangos zokogásra fakadt s fejét az aggastyán térdeire hajtva, elrejté arcát kezeibe.

Az ősz nem sürgette, hogy olvasson tovább, hanem behúnyt szemmel folytatá halk hangon a bibliai vers jól ismert végsorait:

»És mikor Éli az Isten ládáját hallá említeni, hátraesék székéből a kapufélen és meghala.«

Folytatjuk

Baráti csevej a vezérállásban
A szerző archívumából

Képirás (70.)

Németországon kívül a spanyolok, a franciák és mi készítettük – ma már nem is hinné az ember, de ezeket a fémmadarakat a ferihegyi gyorsforgalmi út elején, a jobb oldalt terpeszkedő Pestszentlőrinci Ipartelepek Rt. telephelyén szerelték össze

Ju néni pilótája

Ki tudja, a földön készült vagy a levegőben? Ha a mozdulatot nézzük, ahogy a katona a botkormányt markolja, esélyes, hogy nem beállított fényképpel van dolgunk, hanem akció során kattant el a fotómasina. Ami biztosan kijelenthető, a képen egy Ju-52-es vezérállását szemlélhetjük, az egyenruha német, a férfi pedig a felirat tanúsága szerint az 1920-ban született és 1988-ban elhunyt Wolfgang „Felix” Körner volt. A Luftwaffe hajdani pilótája Magyarországon is szolgált egy Pápa melletti légikikötőben, tehát akár az is benne van a pakliban, hogy éppen országunk felett szántották az eget és a felhőket.

Persze, ez utóbbi ismét csak találgatás, semmi több.

A Ju-52, vagy ahogy a saját pilótái kedveskedve nevezték, a Tante Ju (Ju néni), a második világháború előtti és alatti korszak legismertebb, legelterjedtebb, az óvilágban gyártott gépe. Ha létezett volna az „Ikonikus Fémmadár”-díj, akkor biztos jó eséllyel pályázhatott volna erre a megtisztelő címre. Ugyanis szinte nincs olyan 1930-tól 1945-ig kiadott szaklap, ahol ne lenne legalább havonta egy fénykép vagy hír erről a kecses, hullámlemez-borítású, tényleg maximálisan megbízható, kezelőbarát repülőről. Természetesen a tizennyolc személyes szerkezeteket eleve katonai célra szánták, de ettől függetlenül a polgári életben is múlhatatlan szerepet kaptak. A csaknem ötezer példányban elkészült strapabíró masinák a második világháború alatt a német – és részben a vele szövetséges államok – légierős szállítókapacitásának gerincét adták, s így megfordultak az európai és afrikai hadszíntér szinte minden szögletében.

Németországon kívül a spanyolok, a franciák és mi készítettük – ma már nem is hinné az ember, de ezeket a fémmadarakat a ferihegyi gyorsforgalmi út kifelé tartó szakaszának elején, a jobb oldalt terpeszkedő Pestszentlőrinci Ipartelepek Rt. ma is létező telephelyén szerelték össze. Kezdetben csak egy csillagmotorral dicsekedhetett, aztán kapott hármat – hozzánk az utóbbi verzió köthető. A propelleres hajtóművek példányonként hatszázhatvan kW energiát tudtak leadni, ami 884 lóerőnek felel meg. Hossza tíz centiméter híján tizenkilenc, szárnyfesztávolsága csaknem harminc, magassága 4,65 méter volt. Önsúlya hat és fél tonnát tett ki, hordozni pedig ötöt tudott, de ha a fronton rémesen szorított a kapca, belefért hat is. Nem haladt túl gyorsan – ma egy szalon-versenyautó is többre képes, mint a Tante Ju óránként kétszázkilencven kilométerre. Egy feltöltéssel letudott ezerkétszáz kilométert, de hatezer méter fölé nemigen lehetett vele jutni – a három ezer métert egyébként úgy tizenhét perc alatt érte el. Mivel a hermetizálás hiányzott belőle, a huzat végett az utasoknak melegen kellett öltözniük. A neten keringő adatok szerint utolsó példányait a nyolcvanas évek elején Svájcban vonták ki a szolgálatból. Múzeumi célokra jó néhányat félretettek, amelyekre olykor fölengedik az embert.

Például akad ilyen a Lufthansának és egy svájci cégnek is.

Fontos technikatörténeti érdekesség, hogy e fémmadaron tűnt föl a robotpilóta egyik első változata. E téren engedjük át a szót a szakembereknek. Mint írják, a két külső motor burkolatán elhelyezett tükrökben a középső motor légsavarképezhez lehetett stroboszkópszerűen szinkronizálni a külső lég-

csavarok képét, így a három hajtómű azonos fordulatszámmal dolgozott. Ezután a robotpilótát bekapcsolva a mechanika tartotta a magasságot és az irányt.

Visszakanyarodva a magyar vonatkozásokhoz, érdemes megemlíteni, nemcsak gyártottuk, de használtuk is a Ju-52-eket. A legismertebb sztori Budapest ostromához köthető, amikor sok más mellett ezeket a gépeket is bevetették a körbezárt főváros ellátására. Mivel a települési és környéki légikikötők a bekerítést követő napokban szovjet kézre kerültek, a Luftwaffe két szükségesszállóhelyet és négy ledobóhelyet jelölt ki. Ezek sorrendben a Lóversenyter és a Csepel-sziget északi részén fekvő sportrepülőter, valamint a régi Lóversenyter, a közelmúltban lebontott Népstadion, a kisorákos gyakorlótér (a mai József Attila-lakótelep), a Tabán és a Vérmező lettek. Elsőnek 1944. december 30-án a magyar szállító repülő csoport Ju-52 gépei startoltak el Bánhidi Antal főhadnagy vezetésével. A mérész pilóta a ködből kilógó vasúti táviróoszlopok mentén jutott be Budapestre. A Luftwaffe egy, még 1945 elején készült kimutatása szerint az év február 8-ig összesen 1975,3 tonna – azaz napi átlagban 47,03 tonna – ellátmányt tudott bejuttatni a katlanba. Javarészt pont Ju-52-ekkel.

Nem tudjuk, a képen szereplő pilóta járt-e az ostromlott fővárosban, de az biztos, Wolfgang „Felix” Körner szerencsésen túlélte a háborút. A fotója egyébként Komáromból került elő. Ott lakott az egyik barátja, s neki küldte levélben még valamikor a nyolcvanas évek elején.

Lázin Miklós András

0 9 3 0